

Asociația Internațională a Judecătorilor

CARTA UNIVERSALĂ A JUDECĂTORULUI

Adoptată de Consiliul Central al AIJ
în Taiwan la 17 noiembrie 1999

Actualizată la Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017

Traducere: judecător Cristi Danileț

INTRODUCERE

„Nu există libertate dacă puterea de a judeca nu este separată de puterile legislativă și executivă”, scria Montesquieu în a sa lucrare „Despre spiritul legilor”.

Foarte influențat de filozofia lui Montesquieu, faimosul om de stat și avocat american Alexander Hamilton a caracterizat în anii 1780 poziția puterii judecătorești față de celelalte puteri de stat, prin articolul nr. 78 din "Federalistul sau noua Constituție", cu următoarele cuvinte: „Oricine analizează cu atenție diferitele puteri trebuie să perceapă că, într-un stat în care sunt separate unele de celelalte, Justiția, prin natura funcțiilor sale, va fi întotdeauna cel mai puțin periculoasă pentru drepturile politice prevăzute de Constituție; deoarece va fi cel mai puțin în stare să le deranjeze sau să le rănească. (...) Justiția este cea mai slabă dintre cele trei puteri; niciodată nu le va putea ataca cu succes pe celelalte două; și toată grija posibilă este necesară pentru a se putea apăra împotriva atacurilor”.

O parte esențială a Statului de drept este, fără îndoială, independența puterii sale judecătorești.

Prin urmare, este obligatoriu de a se consolida această putere ca o garanție a protecției drepturilor cetățenilor împotriva atacurilor din partea Statului și a altor grupuri de interese speciale.

Principiile Fundamentale privind Independența Justiției au fost adoptate în 1985 de către Națiunile Unite. Un raportor special responsabil cu independența judecătorilor și a avocaților a fost numit pentru a asigura respectarea acestor standarde și pentru a le face să evolueze întotdeauna până la nivelurile mai înalte, în interesul cetățenilor.

De asemenea, organizațiile internaționale de la nivel regional, în special Consiliul Europei, au adoptat în ultimii ani numeroase standarde.

„Luând act de faptul că, în îndeplinirea atribuțiilor lor judiciare, rolul judecătorilor este esențial pentru protejarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale” și „dorind să promoveze independența judecătorilor, care este un element inerent al Statului de drept și indispensabil pentru imparțialitatea judecătorilor și funcționarea sistemului judiciar”, Consiliul Europei, în preambulul la Recomandarea 2010/12 privind judecătoria: independența, eficiența și responsabilitățile, a subliniat că „independența Justiției asigură oricărei persoane dreptul la un proces echitabil și, prin urmare, nu este un privilegiu

pentru judecători, ci o garanție a respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, permițând fiecărei persoane să aibă încredere în sistemul de justiție”.

Cu toată utilitatea acestui ansamblu de norme protective, este responsabilitatea unei organizații precum Asociația Internațională a Judecătorilor să își promoveze propriile reguli și să se străduiască pentru a le conferi acestora în întreaga lume un caracter obligatoriu, precum și să acorde atenție evoluției acestor standarde, pentru a oferi mai multe garanții judecătorilor și procurorilor.

După adoptarea, în perioada 1993-1995 a unor carti regionale, Carta Universală privind Statutul Judecătorilor a fost adoptată în unanimitate de AIJ în Taiwan în anul 1999.

Între timp au apărut și alte subiecte care nu puteau fi luate pe atunci în considerare. Este cazul eticii și deontologiei, care s-au dezvoltat pe fondul exigențelor tot mai crescute și legitime ale cetățenilor și ca urmare a evoluției conceptului de imparțialitate.

La fel, este cazul comunicării, într-o lume care este tot mai deschisă și mai „conectată”. În sfârșit, același lucru se poate spune, în cadrul unui context economic dificil, despre aspectele bugetare, precum și despre remunerația și încărcătura cu dosare a magistraților.

Alte subiecte au fost tratate deja de AIJ în lucrările elaborate de Comisia de studii nr. 1 a asociației. Concluziile acestor lucrări pot fi integrate acum în Cartă.

Într-un moment în care, în multe țări, drepturile magistraților sunt puse în discuție, judecătorii sunt atacați, procurorii sunt blamați, devine o necesitate actualizarea Cartei Universale privind Statutul Judecătorilor adoptată în 1999.

În cursul reuniunii din Foz do Iguacu în 2014 Consiliul Central al AIJ a aprobat propunerea Comitetului de Conducere pentru a actualiza Carta adoptată la Taiwan în 1999.

La reuniunea de la Barcelona a fost înființat un grup de lucru, însărcinat cu pregătirea unui proiect pentru o nouă Cartă. Acesta a fost compus din:

- Christophe REGNARD, Președintele AIJ (Franța), Președintele grupului de lucru
- Giacomo OBERTO, Secretar-General al AIJ (Italia)
- Janja ROBLEK (Slovenia)
- Julie DUTIL (Canada)
- Alyson DUNCAN (USA)
- Walter BARONE (Brazilia)
- Mario MORALES (Puerto Rico)
- Marie Odile THIAKANE (Senegal)
- Scheik KONE (Mali)
- Günter WORATSCH, Președinte de onoare a AIJ (Austria), în calitatea sa de Președinte al Consiliului Președinților de Onoare.

Proiectul de Cartă a fost discutat mai întâi în cadrul întâlnirilor purtate în primăvara lui 2017 de grupurile regionale ale asociației, apoi în cadrul reuniunii din noiembrie 2017 a consiliului central din Santiago de Chile.

Următoarea Cartă, care prezintă garanțiile minime necesare, a fost adoptată în unanimitate la data de 14 noiembrie 2017, în prezența domnului Jean Diego GARCIA SAYAN, raportor special al Națiunilor Unite privind independența judecătorilor și avocaților.

ARTICOLUL 1 – PRINCIPII GENERALE

Justiția, ca garant al Statului de drept, este una dintre cele trei puteri ale oricărui Stat democratic.

Judecătorii trebuie să asigure, în toată activitatea lor, dreptul oricui la un proces echitabil. Ei trebuie să asigure dreptul oricărei persoane la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care să hotărască fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra acuzației penale care se aduce asupra sa.

Independența judecătorului este indispensabilă pentru o justiție imparțială și conformă legii. Ea este indivizibilă. Ea nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul personal al judecătorilor, ci în interesul Statului de drept și al oricărei persoane care solicită și așteaptă o justiție imparțială.

Toate instituțiile și autoritățile, atât cele naționale, cât și cele internaționale, trebuie să respecte, să protejeze și să apere această independență.

ARTICOLUL 2 – INDEPENDENȚA EXTERNĂ

Articolul 2-1 – Garantarea independenței într-un act normativ de cel mai înalt nivel

Independența judiciară trebuie consacrată în Constituție sau la nivelul legal cel mai înalt posibil.

Statutul judecătorului trebuie asigurat printr-o lege specială, care să-i asigure o independență reală și efectivă față de celelalte puteri ale Statului.

Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judiciare, trebuie să poată exercita atribuțiile sale fără niciun fel de presiune socială, economică și politică, și în mod independent față de ceilalți judecători și de administrația sistemului de justiție.

Articolul 2-2 – Inamovibilitate

Judecătorii – de îndată ce sunt numiți sau aleși – sunt inamovibili până la împlinirea vârstei de pensionare obligatorie sau până la încetarea mandatului lor.

Un judecător este numit pe o perioadă nelimitată de timp. În cazul în care legislația prevede o numire pentru o perioadă limitată de timp, condițiile de numire trebuie să garanteze că independența judiciară nu este pusă în pericol.

Nici un judecător nu poate fi repartizat într-o altă poziție sau să fie promovat fără acordul său.

Un judecător nu poate fi transferat, suspendat sau revocat din funcție decât în condițiile prevăzute de lege și atunci numai ca efect al procedurii disciplinare, cu respectarea dreptului la apărare și a principiului contradictorialității.

Orice modificare adusă vârstei de pensionare obligatorie nu poate avea efect retroactiv.

Articolul 2-3 – Consiliul Justiției

Pentru a proteja independența judiciară trebuie instituit un Consiliu al Justiției sau un alt organism echivalent, cu excepția țărilor în care această independență este asigurată în mod tradițional prin alte modalități.

Consiliul Justiției trebuie să fie complet independent de alte puteri ale Statului.

Membrii Consiliului trebuie să fie în majoritatea lor judecători aleși de către colegii lor, în conformitate cu niște proceduri care să le asigure cea mai mare reprezentare.

Consiliul Justiției poate avea și membri care nu sunt magistrați, pentru a reprezenta diversitatea din societatea civilă. Pentru a evita orice suspiciune, acești membri nu pot fi politicieni. Ei trebuie să aibă aceleași calități ca judecătorii în ceea ce privește integritatea, independența, imparțialitatea și competențele. Niciun membru al Guvernului sau al Parlamentului nu poate fi în același timp și membru al Consiliului pentru Justiție.

Consiliul Justiției trebuie să dispună de cele mai largi atribuții în domeniul recrutării, formării, numirii, promovării și disciplinării judecătorilor.

Trebuie să se prevadă că acest Consiliu să poată fi consultat de celelalte puteri ale Statului cu privire la toate chestiunile posibile legate de statutul magistraturii și de etica judiciară, precum și cu privire la toate subiectele privind stabilirea bugetului anual al Justiției și alocarea resurselor către instanțele judecătorești, respectiv organizarea, funcționarea și imaginea publică a instituțiilor judiciare.

Articolul 2-4 – Resursele pentru sistemul de justiție

Celelalte puteri ale Statului trebuie să asigure sistemului de justiție mijloacele necesare pentru a a-și îndeplini rolul în mod corespunzător.

Sistemul de justiție trebuie să aibă posibilitatea de a participa sau de a fi ascultat atunci când se iau decizii cu privire la bugetul Justiției și la resursele materiale și umane alocate instanțelor judecătorești.

Articolul 2-5 – Protecția judecătorului și respectarea hotărârilor judecătorești

Judecătorul trebuie să beneficieze de o protecție legală împotriva amenințărilor și atacurilor de orice fel, îndreptate împotriva sa, în timpul exercitării atribuțiilor sale.

Securitatea fizică a judecătorului și a familiei sale trebuie oferită de către Stat. Pentru a asigura solemnitatea dezbaterilor judiciare, Statul trebuie să ia măsuri de protecție în cadrul instanțelor judecătorești.

Trebuie evitată orice critică cu privire la hotărârile judecătorești, care ar putea compromite independența sistemului de justiție sau ar pune în pericol încrederea publicului în instituția judiciară. În cazul unor asemenea alegații, trebuie instituite mecanisme adecvate pentru a-l acționa în judecată pe cel vinovat, astfel ca judecătorii vizați să poată fi protejați în mod adecvat.

ARTICOLUL 3 – INDEPENDENȚA INTERNĂ

Articolul 3-1: Supunerea judecătorului față de lege

În îndeplinirea atribuțiilor judiciare, judecătorul este supus numai legii și trebuie să ia în considerare doar legea.

Constituie o încălcare a principiului independenței judiciare organizarea ierarhică a sistemului de justiție în așa fel încât, în activitatea de luare a hotărârilor judecătorești, judecătorii să fie subordonați față de președinții instanțelor sau față de instanțele superioare, cu excepția procedurii de reformare a hotărârilor, descrisă mai jos (a se vedea articolul 3.2).

Articolul 3-2 – Autonomia personală

Nu este acceptabilă nicio influență, presiune, amenințare sau intervenție, directă sau indirectă, din partea niciunei autorități.

Această interdicție cu privire la orice fel de ordine sau instrucțiuni adresate judecătorilor nu se aplică instanțelor superioare ierarhic, atunci când reformează hotărârile instanțelor inferioare, în conformitate cu procedurile stabilite de lege.

Articolul 3-3 – Administrația instanțelor

Reprezentanții sistemului de justiție trebuie consultați înainte de a se lua orice decizie care poate afecta performanța îndeplinirii atribuțiilor judiciare.

Întrucât administrația instanțelor poate afecta independența judiciară, aceasta trebuie să fie încredințată în primul rând judecătorilor.

Judecătorii sunt responsabili pentru acțiunile lor și trebuie să răspândească în rândul cetățenilor orice informație utilă cu privire la funcționarea justiției.

Articolul 3-4 – Modalități de alocare a cauzelor

Repartizarea dosarelor trebuie să se bazeze pe reguli obiective, care să fie stabilite și comunicate judecătorilor anterior. Orice decizie privind alocarea trebuie să fie luată într-un mod transparent și verificabil.

Un caz nu trebuie să poată fi retras de la un anumit judecător fără motive întemeiate. Analizarea acestor motive trebuie făcută de către o autoritate judiciară, pe baza unor criterii obiective, stabilite de lege în prealabil, și în urma unei proceduri transparente.

Articolul 3-5 – Libertatea de exprimare și dreptul de asociere

Judecătorii se bucură, la fel ca toți ceilalți cetățeni, de libertatea de exprimare. Cu toate acestea, în exercitarea acestui drept, aceștia trebuie să manifeste rezervă și să se comporte întotdeauna în așa fel încât să păstreze demnitatea funcției, precum și imparțialitatea și independența magistraturii.

Trebuie recunoscut dreptul oricărui judecător de a face parte dintr-o asociație profesională pentru a se permite consultarea judecătorilor, în special în ceea ce privește aplicarea reglementărilor care îi privesc, etice și de altă natură, precum și a mijloacelor puse la dispoziția justiției, și pentru a permite judecătorilor să își apere interesele legitime și independența lor.

ARTICOLUL 4 – RECRUTARE ȘI FORMARE

Articolul 4-1: Recrutare

Recrutarea sau selecția judecătorilor trebuie să se bazeze numai pe criterii obiective, care să poată asigura aptitudini profesionale; aceasta trebuie făcută de organismul descris la articolul 2.3.

Selecția judecătorilor trebuie făcută independent de gen, origine etnică sau socială, opinii filosofice și politice, sau credințe religioase.

Articolul 4-2: Formare

Formarea inițială și continuă, în măsura în care asigură independența judiciară, precum și buna calitate și eficiența sistemului de justiție, constituie un drept și o îndatorire pentru judecător. Aceasta se organizează sub supravegherea puterii judiciare.

ARTICOLUL 5 – NUMIRE, PROMOVARE ȘI EVALUARE

Articolul 5-1 – Numire

Selectarea și numirea fiecărui judecător trebuie să se facă în conformitate cu criterii obiective și transparente, bazate pe o calificare profesională adecvată.

Selectarea trebuie efectuată de organismul independent definit în articolul 2-3 al prezentei Carte sau de un organism echivalent.

Articolul 5-2 – Promovare

Atunci când nu se face în funcție de criteriul vechimii, promovarea unui judecător trebuie să se bazeze exclusiv pe calități și merite constatate în îndeplinirea atribuțiilor judiciare prin evaluări obiective și contradictorii.

Deciziile privind promovările trebuie pronunțate în cadrul procedurilor transparente prevăzute de lege. Ele pot avea loc numai la cererea judecătorului sau cu consimțământul acestuia.

Atunci când deciziile sunt luate de organismul menționat la articolul 2-3 din prezenta Carte, judecătorul a cărui cerere de promovare a fost respinsă trebuie să aibă posibilitatea de a contesta decizia.

Articolul 5-3 – Evaluare

În țările în care judecătorii sunt evaluați, evaluarea trebuie să fie în primul rând calitativă și să se bazeze pe meritele judecătorului, pe competențele sale profesionale, personale și sociale; în ceea ce privește promovarea în funcții administrative, evaluarea trebuie să se bazeze pe competențele manageriale ale judecătorului.

Evaluarea trebuie să se bazeze pe criterii obiective, care să fi fost făcute publice în prealabil. Procedura de evaluare trebuie să implice judecătorul în cauză și acesta ar trebui să aibă dreptul de a contesta decizia în fața unui organism independent.

În niciun caz judecătorii nu pot fi evaluați pe baza hotărârilor judecătorești pronunțate de acestea.

ARTICOLUL 6 – ETICA

Articolul 6-1 – Principii generale

Judecătorii trebuie să fie ghidați de principiile etice în toate circumstanțele.

Aceste principii privesc, în același timp, obligațiile lor profesionale și modul lor de comportare, iar ele trebuie să ghideze judecătorii și să facă parte din programa de formare a lor.

Aceste principii trebuie enunțate în scris pentru a crește încrederea publicului în judecători și în sistemul de justiție. Judecătorii trebuie să joace un rol major în elaborarea unor astfel de principii etice.

Articolul 6-2 – Imparțialitate, demnitate, incompatibilități, obligația de rezervă

În îndeplinirea atribuțiilor judiciare judecătorul trebuie să fie imparțial și trebuie să fie văzut ca fiind astfel.

Judecătorul trebuie să își îndeplinească sarcinile cu moderație și demnitate față de funcția sa de toate persoanele implicate.

Judecătorul trebuie să se abțină de la orice comportament, acțiune sau exprimare de natură să afecteze încrederea publicului în imparțialitatea și independența sa.

Articolul 6-3 – Eficiența

Judecătorul trebuie să-și îndeplinească obligațiile profesionale într-un termen rezonabil și să folosească toate mijloacele necesare pentru a fi eficient.

Articolul 6-4 – Activități extraprofesionale

Judecătorul nu poate îndeplini nicio altă funcție, publică sau privată, remunerată sau neremunerată, care nu este pe deplin compatibilă cu atribuțiile și statutul de judecător.

Judecătorul trebuie să evite orice posibil conflict de interese.

Nu este posibil ca judecătorul să fie numit într-o funcție extraprofesională fără consimțământul său.

Articolul 6-5 – Posibilitatea judecătorului de a recurge la consilierea unui organism independent

Atunci când judecătorii consideră că independența lor este pusă în pericol, ei trebuie să poată recurge la un organism independent, de preferință cel descris în articolul 2-3 al prezentei Carte, care să aibă mijloacele de a se pronunța asupra realității celor petrecute și de a le oferi judecătorilor ajutor și sprijin.

Judecătorii trebuie să poată solicita sfaturi cu privire la etică unui organism din cadrul sistemului judiciar.

ARTICOLUL 7 – DISCIPLINA

Articolul 7-1 – Procedurile disciplinare

Administrarea sistemului de justiție și acțiunea disciplinară față de magistrați trebuie să fie organizate astfel încât să nu compromită independența reală a judecătorilor și să se bazeze pe criterii obiective și relevante.

Procedurile disciplinare trebuie exercitate de un organ independent, ai cării membri să fie în majoritate judecători, sau de către un organism echivalent.

Cu excepția cazurilor de rea credință sau de neglijență gravă, stabilite printr-o hotărâre judecătorească definitivă, nu se poate declanșa vreo acțiune disciplinară împotriva unui judecător pentru modul în care a interpretat el legea, sau a apreciat faptele, sau a evaluat probele, într-o cauză concretă.

Procedurile disciplinare trebuie să se desfășoare conform cu principiul procesului echitabil. Judecătorului trebuie să i se permită accesul la proceduri și să beneficieze de asistența unui avocat sau a unui coleg. Hotărârile disciplinare trebuie să fie motivate și să poată fi contestate în fața unui organism independent.

Acțiunea disciplinară împotriva unui judecător poate avea loc numai când este permisă de o normă legală pre-existentă și numai în conformitate cu reguli de procedură predeterminate. Sancțiunile disciplinare trebuie să fie aplicate potrivit principiului proporționalității.

Articolul 7-2 – Responsabilitatea civilă și penală

Acțiunea civilă, în țările în care aceasta este reglementată, și acțiunea penală, eventual arestarea, îndreptate împotriva unui judecător trebuie permise numai în condiții care să nu poată avea ca obiect exercitarea unei influențe în activitatea jurisdicțională.

Erorile judiciare trebuie să fie remediate în cadrul căilor de atac. Orice remediu pentru alte neajunsuri în înfăptuirea justiției trebuie să atragă doar răspunderea Statului.

Cu excepția cazurilor de greșeli comise cu intenție, nu este adecvat ca, în exercitarea funcțiilor sale judiciare, un judecător să fie expus răspunderii personale, chiar printr-o acțiune de regres din partea statului.

ARTICOLUL 8 – REMUNERAȚIE, PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI PENSIONARE

Articolul 8-1 – Remunerație

Judecătorul trebuie să primească o remunerație suficientă care să îi asigure o reală independență economică și, prin aceasta, să îi asigure demnitatea, imparțialitatea și independența sa.

Remunerația nu trebuie să depindă de rezultatele activității judecătorului sau de performanțele sale și nu poate fi redusă în timpul mandatului său.

Regulile privind remunerarea trebuie să fie consfințite în texte de lege la cel mai înalt nivel posibil.

Articolul 8-2 – Protecție socială

Statutul trebuie să prevadă pentru judecător o garanție contra riscurilor sociale legate de boală, maternitate, invaliditate, bătrânețe și deces.

Articolul 8-3 – Pensionare

Judecătorul are dreptul să ceară pensionarea și să primească o pensie corespunzătoare nivelului său de responsabilitate.

După pensionare, judecătorul poate exercita o altă activitate profesională juridică, dacă aceasta din urmă nu este incompatibilă din punct de vedere etic cu fosta sa activitate juridică.

Judecătorul nu poate fi privat de pensia sa pentru singurul motiv că exercită o altă activitate profesională.

ARTICOLUL 9 – APLICAREA STATUTULUI UNIVERSAL

Articolul 9-1 – Aplicare pentru toate persoanele care exercită atribuții judiciare

Prezentul statut este aplicabil tuturor persoanelor care exercită atribuții judiciare, inclusiv asistenților judiciari și asesorilor populari.

Articolul 9-2 – Aplicare pentru procurori

În țările în care procurorii sunt asimilați judecătorilor, principiile de mai sus trebuie aplicate *mutatis mutandis* acestora.

Articolul 9-3 – Independența procurorilor

Independența procurorilor – care este esențială pentru Statul de drept – trebuie garantată prin lege, la cel mai înalt nivel posibil, într-o manieră similară celei pentru judecători.

*